

GR- OCH GRM EXAMEN 24.8.2019

DEL 1 GOD REVISIONSSED OCH GOD BOKFÖRINGSSSED (6 timmar) 100 poäng

Lös följande uppgifter (1–4) utgående från gällande stadganden samt god revisionsred och god bokföringsred, om inte annat framgår av uppgiften. Undvik vid svarandet kopiera-klistra-funktionen. Motivera ditt svar, om inte annat framgår av uppgiften. Ta även del av de svarsanvisningar som ges i anslutning till varje uppgift.

Uppgifterna kan besvaras i enlighet med Kansainväliset tilintarkastusalan standardit 2018 som Finlands revisorer rf utger. Revisorns rapporter kan i svaren upprättas i enlighet med de modellerna i Tilintarkastajan raportointi 2018 som Finlands revisorer rf utger.

Det saknar betydelse för lösningen av uppgifterna att de företag, personer och identifikationsuppgifter som förekommer i uppgifterna är fiktiva. De förvaltnings- och bokföringshandlingar som saknas i anslutning till uppgifterna samt de bilagor som omnämns i uppgifterna men saknas, saknar betydelse för lösningen av uppgifterna. Det saknar betydelse för lösningen av uppgifterna att bokslutsbeloppen på några ställen ges avrundade. Det saknar betydelse för lösning av uppgifterna på vilka veckodagar datum infaller.

Vid bedömningen av svaren kan man få både pluspoäng och minuspoäng. Om ett felaktigt svar kan ge minuspoäng, är detta omnämnt i uppgiften. Man kan få minuspoäng för brott mot svarsanvisningarna. Man kan få minuspoäng för betydande grammatik- eller skrivfel i de rapporter som krävs i uppgifterna samt ytterligare för fel gällande presentationssättet. Kolumnbredden i svarsbotten får inte ändras.

I uppgifterna avses med ett bokslut enligt IFRS (International Financial Reporting Standards) ett bokslut som har upprättas enligt internationella bokslutsstandarder i enlighet med kapitel 7 a i bokföringslagen. Med ett bokslut enligt FAS (Finnish Accounting Standards) avses ett enligt den i Finland gällande bokföringslagen upprättat annat bokslut än de i lagens kapitel 7 a avsedda boksluten som upprättas enligt internationella bokslutsstandarder.

Använd de svarsbottnar som finns på datorns skrivbord (desktop) i pärmen "HT_HTM 1-osa" då du besvarar uppgifterna. Uppgifterna lagras genom att i lagringsnamnet använda examinandens identifikationsnummer och rubriken på uppgiften. Till exempel en examinand vars identifikationsnummer är 123456, lagrar sina svar enligt följande

123456 del 1 uppgift 1
123456 del 1 uppgift 2
osv.

Uppgiftsduplikatet behöver inte returneras.

Uppgift 1 (25 poäng)

Huipputeräs Ab är ett i Finland registrerat bolag som bygger ståelement. Enligt bokslutet för den senast avslutade räkenskapsperioden 1.1–31.12.2018 för Huipputeräs Ab var omsättningen 20 200 000 euro, balansomslutningen 15 900 000 euro och personalantalet 48. Huipputeräs Ab:s aktiekapital är 200 000 euro. Huipputeräs Ab:s aktier delas in i två aktieslag: A-aktier och B-aktier. Huipputeräs Ab:s aktieägare och de aktier de ägde 18.5.2019 framgår av bilaga 1. Inga delägaravtal har ingåtts mellan Huipputeräs Ab:s aktiedelägare. Huipputeräs Ab:s bolagsordning finns i bilaga 2. Huipputeräs Ab:s styrelseledamöter är styrelsens ordförande Minna Teräs och styrelsens ordinarie ledamöter Mikko Rauta och Kaisa Malmi.

Huipputeräs Ab:s huvudägare och styrelseledamöter Minna Teräs, Mikko Rauta och Kaisa Malmi är bekymrade över bolagets tidigare VD Jussi Toimaris verksamhet. Jussi Toimari var VD för Huipputeräs Ab 2015–2017. Hans uppdrag som VD för Huipputeräs Ab upphörde 5.12.2017 då Huipputeräs Ab:s styrelse avskedade honom på grund av förtroendebrist. Jussi Toimari har sedan början av 2019 jobbat för en konkurrent till Huipputeräs Ab. Jussi Toimari äger fortfarande aktier i Huipputeräs Ab vilka han hade fått som incitament då han var VD för Huipputeräs Ab.

Efter att ha fått höra om Jussi Toimaris övergång till en konkurrent tog Minna Teräs som styrelseordförande för Huipputeräs Ab kontakt med Jussi Toimari 3.1.2019 och meddelade att man önskar att Jussi Toimari säljer sina aktier i Huipputeräs Ab till de största aktieägarna hos Huipputeräs Ab eller till Huipputeräs Ab. Minna Teräs konstaterade i samma veva att aktieförsäljningen ska meddelas styrelsen. Efter mottagande av meddelandet behandlar styrelsen ärendet och fattar beslut om de åtgärder meddelandet ger upphov till. Jussi Toimari lovade överväga frågan.

Jussi Toimaris barn Katariina Toimari och Tapio Toimari meddelade Huipputeräs Ab:s styrelse 20.5.2019 att Katariina Toimari hade köpt 500 stycken och Tapio Toimari 1 000 stycken A-aktier i Huipputeräs Ab av Jussi Toimari 19.5.2019. Gångse pris för en A-aktie i Huipputeräs Ab är 200 euro/aktie. Priset baserar sig på utlåtandet av en känd värdebestämningsexpert. Köpepriset var av skattemässiga skäl 76 procent av aktiernas verkliga värde, dvs. 152 euro/aktie.

Huipputeräs Ab:s styrelse sammanträdde 22.5.2019 för att behandla meddelandet om aktieägarbyte och för att fatta beslut om vilka åtgärder detta kräver. Styrelsen bestämde att Jussi Toimaris och hans barns aktier är skäl att skaffas helt i Huipputeräs Ab:s eller i dess styrelseledamöters ägo. Styrelseledamöterna räknade enligt delägarförteckningen ut att de tillsammans äger mer än 90 procent av Huipputeräs Ab:s röster. Utifrån detta fattade styrelsen enhälligt beslut om att Huipputeräs Ab löser in Jussi Toimaris, Katariina Toimaris och Tapio Toimaris aktier i Huipputeräs Ab enligt inlösningsförfarandet för minoritetsaktier i 18 kap. i aktiebolagslagen. Inlösningspriset är 152 euro per aktie, vilket är den köpeskillning som Jussi Toimari och hans barn kom överens om i affären 19.5.2019.

Huipputeräs Ab:s styrelse meddelade inlösningsbeslutet till Jussi Toimari, Katariina Toimari och Tapio Toimari. De svarade Huipputeräs Ab:s styrelse att detta beslut strider mot aktiebolagslagen. Huipputeräs Ab:s aktiekapital överskrider 80 000 euro. Enligt Jussi, Katariina och Tapio Toimari ska ett beslut om inlösningsbeslutet av aktier i ett sådant här bolag alltid göras av bolagsstämman. Eftersom endast Jussi Toimaris, Katariina Toimaris och Tapio Toimaris aktier löses in är det enligt dem frågan om en så kallad riktad inlösningsbeslut som förutsätter deras samtycke. De har inte gett något samtycke och tänker inte ge det. Hur som helst motsvarar inlösningspriset på 152 euro per aktie inte aktiernas gängse pris enligt deras uppfattning.

På grund av Jussi, Katariina och Tapio Toimaris svar har Huipputeräs Ab:s styrelse bestämt att ordna ett styrelsemöte 29.5.2019. Under mötet kommer man att med anledning av Jussi, Katariina och Tapio Toimaris svar överväga inlösningsbeslutet av aktierna på nytt.

Huipputeräs Ab har tillräckligt med fritt eget kapital för att lösa in aktierna till deras gängse pris. Inga ändringar har skett i ägarskapet av Huipputeräs Ab:s aktier sedan 18.5.2019 med undantag av de ändringar som uttryckligen nämns i den här uppgiften. Huipputeräs Ab:s bolagsstämma har inte fattat några beslut om inlösningen av aktierna i Huipputeräs Ab.

Bilaga 1 Huipputeräs Ab:s aktieägare 18.5.2019
Bilaga 2 Huipputeräs Ab:s bolagsordning

Uppgift

Idag är det 29.5.2019. Du är revisor för Huipputeräs Ab. Svara på frågorna nedan.

Motivera dina svar med att hänvisa till fakta i texten och bestämmelserna i aktiebolagslagen (ABL). Enbart en paragrafreferens (t.ex. "ABL 1:8") ger inga poäng utan momentets eller punktens formulering ska anges i svaret till den del formuleringen är väsentlig för svaret.

Om du svarar på dator ska du ge ditt svar som högst 3 A4-sidor långt (standardfonten Calibri 11). Den del av svaret som överskrider detta läses inte. Använd den tomma svarsbotten för uppgift 1 då du svarar. Du kan lägga till eller ta bort rader från tabellen om det behövs.

I svaret behöver du inte lyfta fram faktorer som gäller det egna fria kapitalets tillräcklighet.

1.1 Kan Huipputeräs Ab lösa in Huipputeräs Ab:s aktier ägda av Jussi, Katariina eller Tapio Toimari enligt beslutet fattat av Huipputeräs Ab:s styrelse 22.5.2019 enligt förfaringssättet i 18 kapitlet i aktiebolagslagen? Ge ditt svar i form av tabellen nedan.

Kan Huipputeräs Ab lösa in de aktier som Jussi, Katariina och Tapio Toimari äger enligt det beslut som fattades av Huipputeräs Ab:s styrelse 22.5.2019 enligt förfaringssättet i 18 kapitlet i aktiebolagslagen?	Motivering

1.2 Kan Huipputeräs Ab:s styrelse enligt aktiebolagslagen vid sitt möte 29.5.2019 fatta beslut om att Huipputeräs Ab löser in de A- eller B-aktier i Huipputeräs Ab som ägs av Jussi, Katariina eller Tapio Toimari trots att dessa motsätter sig saken? Vilka aktier kan inlösningen gälla? Vilket är inlösningsbeloppet per aktie för de aktier som löses in? På vilka bestämmelser baserar sig lösningsrätten, inlösningsbeloppet och Huipputeräs Ab:s styrelses rättighet att fatta beslut om inlösen? Du behöver inte behandla förfarandet enligt 18 kapitlet i aktiebolagslagen i uppgift 1.1 i ditt svar. Ge ditt svar i form av tabellen nedan.

Vilka aktier i Huipputeräs Ab ägda av Jussi, Katariina och Tapio Toimari kan Huipputeräs Ab lösa in med styrelsens beslut?	Aktie-specifikt in-lösnings-belopp	Motiveringar och bestämmelser som lösningsrätten, inlösningsbeloppet och Huipputeräs Ab:s styrelses rättighet att fatta beslut om inlösningen baserar sig på

Bilaga 1   Huipputeräs Ab:s aktieägare 18.5.2019

Namn	A-aktier (st.)	B-aktier (st.)	Röster (st.)
Kaisa Malmi	11 300	0	11 300
Mikko Rauta	11 300	0	11 300
Minna Teräs	11 300	0	11 300
Jussi Toimari	1 500	1 000	1 500
Katariina Toimari	500	0	500
Sammanlagt	35 900	1 000	35 900

Bilaga 2   Huipputeräs Ab:s bolagsordning

1 §

Bolagets namn är Huipputeräs Ab och hemorten är Helsingfors.

2 §

Bolagets verksamhetsområde är bygge av stålelement, stålbygge och övrig byggverksamhet.

Bolaget kan äga, hyra och förvalta fast och lös egendom, aktier och andra värdepapper samt handla med dessa.

3 §

Styrelsen representerar bolaget. Styrelsen kan dessutom ge en utsedd person prokura eller rätt att representera bolaget.

Bolaget representeras även av styrelsens ordförande och verkställande direktör vardera ensam och av styrelseledamöterna två tillsammans.

4 §

Bolaget kan ha en verkställande direktör som utses av styrelsen.

5 §

Bolaget har två aktieslag: A- och B-aktierna.

A-aktien ger en röst vid bolagsstämman och övriga aktieägarrättigheter.

B-aktien har ingen rösträtt vid bolagsstämman. B-aktien har ett inlösningsvillkor. B-aktiernas inlösningspris är 150 euro per aktie. Aktieägaren kan kräva att bolaget löser in aktieägarens B-aktie inom minst 14 dagar från inlösningskravet som framställts på bolaget. Bolaget kan lösa in B-aktien inom 60 dagar från inlösningskravet som framställts på aktieägaren. Inlösningskravet sker genom att betala inlösningspriset. B-aktien övergår till bolaget då det har betalat inlösningspriset. Bolagets inlösningskrav anses ha framställts då detta har skickats till den adress aktieägaren meddelat bolaget eller till adressen i befolkningsregistret. Om inlösningspriset inte kan betalas till aktieägaren kan inlösningspriset deponeras hos regionförvaltningsverket och inlösningskravet anses ha skett då inlösningspriset har satts in. För inlösningskravet av B-aktier kan endast fritt eget kapital användas. B-aktierna löses in i den ordning inlösningskraven framställs.

Inga aktiebrev ges för bolagets aktier och de ansluts inte till värdeandelssystemet.

6 §

Bolaget har rätt att lösa in aktier som övergår från en annan ägare än bolaget till en ny aktieägare utanför bolaget. På inlösningskravet tillämpas bestämmelserna i aktiebolagslagen.

Uppgift 2 (25 poäng)

Besvara följande frågor. Boksluten för företagen i uppgiften har gjorts enligt Finlands bokföringslag och de gällande finländska bokslutsbestämmelserna (FAS).

2.1

Kaken kaulahuivi Ab är ett företag som tillverkar vantar och halsdukar. Bokföringsbyrån Nopsatilit Ab sköter bolagets bokföring. Bokföringen sker med programmet Sukkelalaskenta som utöver huvudbokföring innehåller försäljnings- och inköpsreskontra, godkännande av inköpsfakturor, lagerbokföring och utbetalning.

Revisorn har fått läsbehörighet till bokföringssystemet. Från systemet kan man köra ut olika rapporter, och systemet gör det möjligt att revidera alla verifikat och fakturor.

Verkställande direktör Mika Matikka har berättat att han är nöjd med det elektroniska bokföringssystemet. Enligt honom har det inte funnits några problem i bokföringen av vare sig inköp eller försäljning, eftersom försäljningen och inköpen enligt leverans- och mottagningsdatumen blir bokförda i rätt period tack vare det elektroniska systemet och de manuella granskningarna. Enligt verkställande direktören har man skapat tillräckliga kontroller i systemet för att säkerställa riktigheten av avklippen, och det har heller aldrig tidigare varit några problem med avklippen.

Bokslutet för räkenskapsperioden 1.7.2018–30.6.2019 innehåller en periodisering av försäljning som gäller Neula ja Lanka Ab och som är väsentlig till sin storlek. Periodiseringen har bokförts som ofakturerad kundfordring och i resultaträkningen som försäljningsintäkt. Verkställande direktören berättar att det är fråga om en stor leverans som skickats från lagret i mitten av juni 2019. Leveransen har ännu inte kunnat faktureras eftersom det funnits brister i kundens faktureringsuppgifter. Enligt verkställande direktören har produkterna enligt hans anvisningar manuellt redovisats bort ur lagersaldot i juni då leveransen har skett. Försäljningen kommer att faktureras genast då kunden ger de uppgifter som behövs.

Du har utfört en revision av räkenskapsperioden 1.7.2018–30.6.2019. Vid revisionen har du haft hjälp av revisionsassistent Kirsi Kakkonen. Kirsi har gjort upp arbetspappret över revisionsobservationerna (bilaga 1).

Bilaga 1 Revisionsarbetspapper (utdrag)

Uppgift

Vilka fel eller brister finns det i revisorns dokumentation eller i de åtgärder som revisorn enligt dokumentationen har vidtagit för den del som tas upp i uppgiftsmaterialet? Hur borde bristerna i bilaga 1 korrigeras? Presentera ditt förslag till korrigeringsförslag av bilaga 1 och motivera med lämpliga punkter i ISA-standarden.

Ta endast ställning till de faktorer som presenteras i bilaga 1.

Använd svarsbotten för uppgift 2.1 då du svarar. Du kan lägga till eller ta bort rader från tabellen om det behövs.

Bristfällig eller felaktig punkt i revisorns dokumentation eller i de åtgärder som revisorn enligt dokumentationen har vidtagit	Korrigeringsförslag med motiveringar	Motivering (punkt i ISA-standarden)

Bilaga 1 Revisionsarbetspapper (utdrag)

Granskning av material- och tjänsteinköp

Vi har gått igenom räkenskapsperiodens transaktioner i Sukkelalaskenta-systemet vad gäller material- och tjänsteinköp och vi har granskat bokföringsverifikat mot fakturor genom att använda urvalsmetoden. Vi märkte inga avvikande transaktioner. Vi ansåg det inte vara nödvändigt att göra upp något arbetspapper för inköpsfakturorna, eftersom hela materialet finns tillgängligt i kundens bokföringssystem.

Granskning av avklippet för försäljning och inköp

Vi har litat på de kontroller som byggts upp i systemet för granskningen av avklipp. Enligt diskussioner med verkställande direktören bokförs inköp och försäljning automatiskt i rätt perioder och man har inte märkt några problem med avklippet. Kontrollerna fungerar alltså effektivt. Vi ansåg det inte vara nödvändigt att testa kontrollerna. Vi lutar på verkställande direktörens åsikt.

Periodisering av försäljningen

Vi har diskuterat försäljningsperiodiseringen i bokslutet vilken gäller Neula ja Lanka Ab med VD:n. Han har lovat skicka oss dokumenten om varuleveransen. Vi har ännu inte fått några dokument. VD:n berättade dock att varorna i fråga har skickats till kunden och tagits bort ur lagerbokföringen. Vi har inte ännu granskat periodiseringen av försäljningen. Vi går igenom leveransdokumenten då vi får dem av VD:n. Vi kan dock ge en revisionsberättelse i standardformat även om vi inte fått dokumenten. Vi lägger dem till i den slutliga revisionsdokumentationen då vi får dem.

Granskning av memorialverifikat

Vi har gått igenom bokföringen av memorialverifikat. Det finns sammanlagt 300 memorialverifikat. Vi har slumpmässigt valt ut 20 bokföringar med memorialverifikat under hela räkenskapsperioden. Vi har läst beskrivningen för bokföringsposten och tittat igenom på vilka konton bokföringen har gjorts. De verifikatnummer som gått igenom har listats på ett separat arbetspapper. Vi har inte gått igenom bakgrundsdokumenterna som gäller verifikaten vilka verifierar bokföringen och som finns sparade på bokföringsbyråns server, eftersom dessa inte förts över till Sukkelalaskenta-systemet. Utifrån beskrivningarna för bokföringsposterna verkar bokföringarna vara korrekta. Vi har inte bifogat beskrivningarna för bokföringsposterna till arbetspappret, eftersom dessa finns i bokföringssystemet och kan ses där.

I Helsingfors den 20 augusti 2019

Kirsi Kakkonen

Kirsi Kakkonen

2.2

Lallin Maalikauppa Ab köper och säljer olika slags målfärger. Bolagets styrelseordförande är Lalli Laulava. Bolagets verkställande direktör Maija Mieluisa ansvarar för bolagets operativa verksamhet.

Bolaget har ett lager som utgör hälften av balansomslutningen. Lagret är väsentligt vad gäller revisionen. De övriga tillgångarna består av kundfordringar och bankfordringar. Bolaget har inventerat lagret på bokslutsdatumet, och inventeringslistan har undertecknats av den lageransvariga.

Bokföringen för Lallin Maalikauppa Ab har lagts ut på entreprenad till bokföringsbyrån Lampisen laskenta Ab. På bokföringsbyrån arbetar tre personer. Under bokförarnas semester har man anställt en studerande i redovisning som semestervikarie. Bokföringsbyrån använder det elektroniska bokföringssystemet Nippula. Maija Mieluisa skickar in materialet till bokföringsbyrån för bokföring. Bokförare Minna Lampinen skannar alla pappersverifikat till elektroniskt format. E-fakturorna överförs direkt till bokföringssystemet. Bokföraren bokför verifikaten i bokföringen efter skanningen. Bolagets inköpsfakturor betalas av bokföringsbyrån. Det är Minna Lampinen som betalar fakturorna.

Maija Mieluisa berättar för dig att hon är mycket nöjd med bokföringsbyråns arbete, eftersom hon just inte alls behöver delta i bokföringsprocessen. Bokföringsbyrån sköter självständigt bokföringen och utbetalningarna utifrån det inskickade materialet. Maija är också nöjd med att materialet inte längre behöver förvaras i pappersformat, vilket gör att bolaget klarar sig med mindre arkivutrymmen.

Du har genomfört revisionen för räkenskapsperioden 1.7.2018–30.6.2019. Revisionsassistent Miska Makkonen har hjälpt dig vid revisionen. Ni har fått läsbehörighet till Nippula-systemet, och revisionen har utförts på ert kontor. Miska har gjort upp ett arbetspapper över revisionsobservationerna (bilaga 1).

Bilaga 1 Revisionsarbetspapper (utdrag)

Uppgift

Vilka fel eller brister finns det i revisorns dokumentation eller i de åtgärder som revisorn enligt dokumentationen har vidtagit för den del som tas upp i uppgiftsmaterialet? Hur borde bristerna i bilaga 1 korrigeras? Presentera dina förslag till korrigeringsförslag av bilaga 1 och motivera dem med tillämpliga punkter i ISA-standarderna.

Ta endast ställning till faktorer som presenteras i bilaga 1.

Använd svarsbotten för uppgift 2.2 för ditt svar. Du kan lägga till eller ta bort rader från tabellen om det behövs.

Bristfällig eller felaktig punkt i revisorns dokumentation eller i de åtgärder som revisorn enligt dokumentationen har vidtagit	Korrigeringsförslag med motiveringar	Motivering (punkt i ISA-standarderna)

Bilaga 1 Revisionsarbetspapper (utdrag)

Riskbedömningsåtgärder

Vi har fastställt att försäljningens och inköpens avklipp och förekomsten av kundfordringen utgör riskområdena i bokslutet. För omsättningstillgångarnas del ser vi inga risker för fel, eftersom bolaget har utfört inventeringen på bokslutsdatumet och man vid inventeringen inte lagt märke till några skillnader mellan lagersaldot och de räknade antalen. Vi har fått tillgång till bolagets inventeringslista, som har undertecknats. Vi ansåg det inte nödvändigt att delta i inventeringen eftersom inga skillnader tidigare märkts i bolagets egen inventering.

Vi anser det inte vara nödvändigt att diskutera riskerna med bolagets ledning, och vi anser det inte vara nödvändigt att reda ut bolagets riskbedömningsprocess, eftersom vi kan fastställa riskerna utifrån bokslutet.

Kartläggning av kontrollerna

Vi har bildat oss en uppfattning om kontroller som är relevanta för revisionen. De relevanta kontrollerna gäller försäljning och inköp. Vår uppfattning om relevanta kontroller baserar sig på de uppgifter vi fått av verkställande direktören om att kontrollerna har tagits i bruk och att de fungerar effektivt. Verkställande direktören berättade att bolaget granskar de levererade och de mottagna varorna och att fakturorna bokförs på leveransdatumet. Vi har inte själva gått igenom kontrollerna, eftersom vi har utfört en stor del av granskningarna genom att granska verifikaten på distans i bokföringssystemet.

Tillsyn av bokföringsbyrån

Bolagets VD berättar sig vara nöjd med bokföringsbyrån Lampisen laskenta Ab och med att de inte behöver sätta tid på att ta hand om bokföringen. Bolagsledningen anser att skötseln av bokföringen har gått bra.

Lampisen laskenta Ab har lagt ut löneräkningen på entreprenad till Palkanlaskenta Ab. Vi har bött Palkanlaskenta Ab:s revisor om en rapport om bokföringsbyråns kontroller som gäller lönerna, men vi har inte fått rapporten. Vi ser dock inte detta som en brist, eftersom bolagsledningen har varit nöjd med samarbetet mellan bokföringsbyråerna. Med anledning av diskussioner förda med ledningen litar vi på de kontroller som Palkanlaskenta Ab har angående löneräkningen.

Granskning av verifikat

Vi har i det elektroniska systemet gått igenom verifikat för hela räkenskapsperioden som bokförts direkt i huvudbokföringen. Genomgången utfördes med hjälp av urvalsmetoden. Vi lade märke till att man under bokförarens semester inte lagt bilagor till verifikaten. Inga uträkningar har lagts till memorialverifikaten, och ingen faktura har lagts till de hyror som betalats ut direkt från bankkontot. Iakttagelsen var betydande och därför utvidgade vi urvalsstorleken. Vi tog med fler verifikat för granskning från andra månader. Vi såg ingen orsak att meddela iakttagelsen till styrelsen, eftersom vi fick tag på tillräckligt med evidens med dessa åtgärder.

Farliga arbetskombinationer

Vi har utvärderat bolagets processer och kontroller. Vi har lagt märke till att bokföraren kan göra registreringar i bokföringen, betala inköpsfakturer och utföra betalningar från bolagets bankkonto. Enligt bolagets VD har detta dock varit bolagets syfte, och samarbetet har fungerat bra enligt honom.

Vi har genom urval granskat utbetalningen av inköpsfakturer under räkenskapsperioden. De fakturer som bokförs i inköpsreskontran godkänns före betalning. VD:n godkänner fakturorna. VD:n har inte

längre någon ersättare. Därför har bokföraren från och med början av räkenskapsperioden kunnat betala fakturorna och har även betalat dem utan godkännande, eftersom fakturorna måste betalas även då VD:n har semester.

Betalningarna baserade sig på respektive inköpsfakturor. Vi har inte lagt märke till något avvikande i granskningen av fakturorna och betalningarna, så vi har inget att rapportera till styrelsen.

I Helsingfors den 20 augusti 2019

Miska Makkonen
Miska Makkonen

Uppgift 3 (25 poäng)

Svara på frågan nedan. I bokslutet i uppgiften tillämpas bestämmelserna för småföretag i statsrådets förordning om uppgifter som ska tas upp i små- och mikroföretags bokslut (30.12.2015/1753) (SMF, fi:PMA). Handlingar som inte presenteras är inte av betydelse för avgörandet av uppgiften. Alla faktorer som presenteras i uppgiften är väsentliga.

Bostads Ab Talola är ett bostadsaktiebolag som har valt Isännöinti Tekijä Oy till disponent. Aktieägarna är ofta osams. Ansvarig disponent är Airi Tekijä. Bostads Ab Talola äger och förvaltar ett höghus som byggts på en arrendetomt. Vid bolagsstämman 2018 valdes till styrelsen Jaana Sani (ordförande), Tero Kerta, Tiina Valo och Karsten Saarinen. Styrelseledamöterna är även delägare i bolaget. Enligt bolagsordningen väljs bolagets styrelse av bolagsstämman. Bostads Ab Talolas räkenskapsperiod är 1.1–31.12.

Bakom Bostads Ab Talolas interna strider står bland annat tidigare ombyggnader och reparationer samt skulderna som beror på dessa. Den låneandel som hör till en affärslokal i bostadsaktiebolaget och som skulle täckas med kapitalvederlag 1 har redan betalats i sin helhet vid utgången av räkenskapsperioden 1.1–31.12.2017. Alla bostadslägenheter har däremot rätt stora låneandelar som täcks med kapitalvederlag 1.

Under Bostads Ab Talolas räkenskapsperiod 2018 har det förekommit meningsskiljaktigheter bland delägarna om beslut om vederlagen. Den ordinarie bolagsstämman 2018 fastställde 3,20 euro/m²/månad som skötselvederlag. Som kapitalvederlag 1 fastställdes samtidigt 4,00 euro/m²/månad och som vattenavgift 15 euro/person/månad.

Den ordinarie bolagsstämman 2018 diskuterade även livligt upprustningsbehoven 2018. Bolagsstämman beslöt att bygga om ventilationen med ett lån på 200 000 euro redan i augusti 2018 och därför uppbära ett ytterligare kapitalvederlag (kapitalvederlag 2). Bolagsstämman fattade ett enhälligt beslut om storleken på kapitalvederlag 2. Bolagsstämman beslöt att skyldigheten att betala vederlaget börjar 1.9.2018. Bolagsstämman fattade inga beslut om fonderingen av vederlaget.

Den extra bolagsstämman 28.12.2018 beslöt att samla in ett extra skötselvederlag för en månad för räkenskapsperioden 2018. På grund av tidpunkten för beslutet bokfördes skötselvederlagen i bokslutet för räkenskapsperioden 1.1.–31.12.2018 som intäkter och fordringar. Delägarna betalade vederlagen först i januari 2019.

Bostads Ab Talola har gjort upp en verksamhetsberättelse för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2018. Det har hänt och kommer att hända mycket i byggnadens underhåll och kostnaderna kommer att vara betydande. Därför beslöt styrelsen att för underhållets del enbart i verksamhetsberättelsen hänvisa till den långsiktiga underhållsplanen (PTS på finska), som delats ut till alla, för att ge alla en enhetlig och omfattande bild av de väsentliga reparationsbehoven. Med denna lösning blev verksamhetsberättelsen kortare och samtidigt ville man minska på ovissheten bland delägarna.

Bostads Ab Talolas styrelse har varit aktiv och haft tio möten under räkenskapsperioden 2018. Styrelsen har redan haft två möten 2019.

Idag är det den 15.4.2019. Du är den huvudansvariga revisorn för Bostads Ab Talola och du håller på att utföra revisionen av bolagets bokslut 1.1–31.12.2018. Som din hjälp har du revisionsassistent Aaro Alkaja. Aaro har gjort upp ett arbetspapper om sina revisionsobservationer inom de samtliga ämnesområdena (Bilaga 4).

Uppgift

Vilka fel och brister finns det i Bostads Ab Talolas bokföring, bokslut, verksamhetsberättelse och förvaltning? Svara på frågan med hjälp av svarsbotten för uppgift 3 nedan. Du kan lägga till eller ta bort rader från tabellen om det behövs.

Brist eller fel i bokföringen, bokslutet, verksamhetsberättelsen eller förvaltningen	Motivering	Hänvisning till bestämmelse/ Annan motivering

Bilaga 1 Utdrag ur Bostads Ab Talolas bolagsordning

Bilaga 2 Utdrag ur Bostads Ab Talolas styrelsemötesprotokoll 24.5.2018

Bilaga 3 Bostads Ab Talolas styrelsemötesprotokoll 15.3.2019

Bilaga 4 Assistent Aaro Alkajas revisionsarbetspapper

Bilaga 1 Bolagsordning (utdrag)

4 § Aktierna ger rätt att besitta bostadslägenheter och affärslokaler i bolagets byggnader enligt följande:

Lägenhetens namn	Lägenhetsyta m ²	Antal aktier	Användningsändamål
1	200	200	Bostad
2	200	200	Bostad
3	200	200	Bostad
4	200	200	Bostad
5	200	200	Bostad
6	200	200	Bostad
7	200	200	Bostad
8	200	200	Bostad
9	200	200	Bostad
10	200	200	Bostad
11	100	100	Bostad
12	100	100	Bostad
13	100	100	Bostad
14	100	100	Bostad
15	100	100	Bostad
16	100	100	Bostad
17	100	100	Bostad
18	100	100	Bostad
19	100	100	Bostad
20	100	100	Bostad
21	50	50	Bostad
22	50	50	Bostad
23	50	50	Bostad
24	50	50	Bostad
25	50	50	Bostad
26	50	50	Bostad
27	50	50	Bostad
28	50	50	Bostad
29	50	50	Bostad
30	50	50	Bostad
31	1000	1500	Affärslokal
Sammanlagt	4500	5000	

5 § Bolagsstämman bestämmer om storleken på det vederlag som aktieägarna ska betala för de bostads- och affärslokaler de besitter. Vederlaget delas in i skötselvederlag, vattenavgift och kapitalvederlag. Det kan finnas flera olika stora kapitalvederlag.

Storleken på skötselvederlaget¹ fastställs enligt kvadratmetrarna som nämns i 4 §, dock på så vis att bostadslägenheternas skötselvederlag har koefficienten 1 och affärslokalens koefficient är 2. Kapitalvederlagets storlek baserar sig på antalet aktier som nämns i 4 §.

---

¹ Korrigerat under examenstillfället 24.8.2019. Tidigare: kapitalvederlaget.

6 § Bolaget har två tills vidare valda revisorer. En revisionsammanslutning ska väljas som andra revisor.

Bilaga 2 Utdrag ur Bostads Ab Talolas styrelsemötesprotokoll 24.5.2018

Styrelsens möte 24.5.2018

---

7 § Val av revisor

Bolagsstämman har valt endast en revisor (se bolagsordningen). Därmed bestämde styrelsen att komplettera bolagsstämmans val genom att välja en andra revisor. Till andra revisor valdes revisionssammanslutningen Tilintarkastus TT Ab.

8 § Beviljande av lån till disponenten

Beslut fattades om att bevilja ett lån till disponenten. Lånet används för att skaffa en sommarstuga. Den erhållna garantin konstaterades utifrån värderingsinstrument vara tillräcklig och räntan marknadsmässig.

Karsten Saarinen motsatte sig beviljandet av lånet. Att bevilja lån är inte i bolagets intresse enligt Saarinen och pengarna behövs för bolagets egna behov.

Bilaga 3 Styrelsens mötesprotokoll 15.3.2019

BOSTADS AB TALOLAS STYRELSEMÖTE 2/2019

PROTOKOLL

Tid: 15.3.2019, klockan 14.00

Plats: Klubbrummet

Närvarande:

Jaana Sani, ordförande

Tero Kerta

Tiina Valo

Karsten Saarinen

1 § Mötets öppnande, laglighet och beslutsföret

Ordföranden öppnade mötet klockan 14.00. Alla styrelseledamöter konstaterades vara närvarande och mötet konstaterades vara lagenligt och beslutsfört.

2 § Undertecknande av bokslutet och verksamhetsberättelsen

Bokslutet och verksamhetsberättelsen godkändes och undertecknades. Styrelseledamot Karsten Saarinen meddelade att han inte tänker godkänna och underteckna bokslutet och verksamhetsberättelsen. Man konstaterade att det räcker om endast en majoritet av styrelsen undertecknar verksamhetsberättelsen och bokslutet.

3 § Övriga ärenden

Man beslöt avskeda Karsten Saarinen från styrelsen eftersom han konstaterades orsaka onödiga meningsskiljaktigheter i bolaget. Man antecknade för kännedom att Saarinen blev harmsen och lämnade mötet innan det avslutades utan att säga något.

4 § Nästa möte

Man beslöt att nästa möte ordnas 16.4.2019. Saarinen får ingen möteskallelse.

5 § Mötet avslutas

Ordförande avslutade mötet klockan 14.45.

Bostads Ab Talola

Revisionsarbetspapper

Granskning av vederlag och fonderingar

Vi gick igenom Bostads Ab Talolas bolagsordning och konstaterade att den inte innehåller någon fonderingsskyldighet.

Låneandelsbokföringen har ordnats som en egen delbokföring. Vi har granskat delbokföringens samband med huvudbokföringen. Dessutom gick vi igenom låneandelskalkyleringen för det lån som täcks med kapitalvederlag 1. Vi konstaterade att man har använt aktieantalet enligt bolagsordningen (5 000 aktier) för att räkna ut den aktiespecifika låneandelen för det resterande lånet som täcks med kapitalvederlag 1. Vederlaget i fråga har uppburits av bostadslägenheternas delägare i enlighet med bolagsstämans beslut (4 euro/m²/månad).

Vi konstaterade att de kapitalvederlag som samlats in för det lån som aktiverats i balansräkningen för ombyggnaden av ventilationen (kapitalvederlag 2) hade fonderats i eget kapital. Detta gör att både investeringen och finansieringen av dem blir bokförda i balansräkningen. Inga andra iakttagelser gjordes i granskningen av kapitalvederlag 2.

Vid uppgörandet av bokslutet för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2018 märkte bolagets styrelse att på grund av de låga räntorna har man uppburit för mycket av kapitalvederlag 1 i förhållande till behovet. Kapitalvederlag 1 som betalats i december 2018 har periodiserats enligt styrelsens beslut som erhållna förskott i balansräkningen för räkenskapsperioden 31.12.2018.

Granskning av bokslutet och verksamhetsberättelsen till övriga delar

Tillsammans med disponenten konstaterades att det är fråga om ett småföretag som avses i bokföringslagen och i förordningen om uppgifter som ska tas upp i små- och mikroföretags bokslut (SMF, fi: PMA). Därmed konstaterades samtidigt att Bostads Ab Talola frivilligt har gjort upp en verksamhetsberättelse. Därför har man inom bolaget kommit fram till en lösning att uppgifterna om hur budgeten har realiserats endast presenteras under bolagsstämman i ett separat budgetdokument i samband med att man behandlar budgeten för nästa år. Därmed bestämde bolagsstyrelsen att man i verksamhetsberättelsen inte längre behöver visa uppgifter om hur budgeten har realiserats.

I granskningen av noterna och verksamhetsberättelsen konstaterades att uppgifterna om långfristiga lån finns angivna enbart i verksamhetsberättelsen. Beloppet lån som förfaller om fem år uppgick till 333 000 euro. Att ange långfristiga lån i noterna kan anses vara det primära sättet. Men eftersom verksamhetsberättelsen gjorts upp räcker det med att ange omständigheten en gång.

Det konstaterades att balansräkningen omfattar en bostadshusreservation till beloppet 450 000 euro. Bostadshusreservationen har bokförts för räkenskapsperioden till sammanlagt 100 euro per bostadsbyggnadens kvadratmeter (100 euro * 4 500 m²). Man konstaterade att bolaget kunde bokföra en reserv med skatteeffekt.

Granskning av förvaltningen

Bokslutets och verksamhetsberättelsens underskrifter kontrollerades. Bokslutet och verksamhetsberättelsen 31.12.2018 har undertecknats av Jaana Sani (ordförande), Tero Kerta och Tiina Valo. Eftersom det inte finns några bestämmelser i bolagsordningen om underskrifterna har styrelsen varit beslutsför vid undertecknandet.

Aaro Alkaja 15.4.2019

Uppgift 4 (25 poäng)

Svara på frågorna nedan. Motivera dina svar genom att hänvisa till lämpliga punkter i IFRS-standarderna. Inga tal behöver anges i svaret.

4.1

Lihatuoite Ab har ingått ett leasingavtal om slakterilokaler. Inledningsdatumet för leasingavtalet är 1.7.2019. Avtalstiden är fem år och Lihatuoite Ab har ensidig rätt att förlänga avtalet med fem år genom att informera leasegivaren om användning av denna rätt senast sex månader innan avtalet går ut. Lihatuoite Ab använder lokalerna för produktionsverksamhet. Enligt leasingavtalet är Lihatuoite Ab skyldigt att vid leasingavtalets utgång, med beaktande av normalt slitage, återställa lokalerna till motsvarande skick som de var vid början av leasingperioden. Lihatuoite Ab har uppskattat kostnaderna för det framtida återställandet och redovisat en avsättning som har ett nuvärde på 250 tusen euro vid avtalets inledningsdatum. Användning av slakterilokalerna i produktionen påverkar inte beloppet av de uppskattade återställandekostnaderna. Det att avtalet träffats har medfört Lihatuoite Ab olika initiala direkta utgifter som uppgår till sammanlagt 50 tusen euro.

Leasingavgifterna, 50 tusen euro i månaden, betalas varje månad på förhand. Enligt leasingavtalet förbinder sig leasegivaren att producera fastighetsservicen och vaktjänsterna för Lihatuoite Ab. Dessa ingår i leasingavgifterna. Lihatuoite Ab har uppskattat att det fristående priset för fastighetsservicen och vaktjänsterna är sammanlagt 5 tusen euro i månaden. Lihatuoite Ab:s ledning har bestämt sig för att tillämpa den praktiska lösning som avses i punkt 15 i IFRS 16.

På grund av karaktären hos Lihatuoite Ab:s verksamhet medför det betydande kostnader att flytta verksamheten till nya lokaler. Lihatuoite Ab:s ledning har uppskattat att det också för övrigt är svårt att hitta lämpliga ersättande leasinglokaler. Enligt den information som finns att få står inga andra lämpliga lokaler till buds i det område där bolaget är verksamt.

Lihatuoite Ab:s styrelse har den 1 juli 2019 godkänt bolagets uppdaterade strategi för sex år under antagandet att bolaget använder leasinglokalerna i fråga under hela den period som strategin gäller.

Lihatuoite Ab har vid leasingavtalets inledningsdatum betalat leasegivaren ett engångsbelopp på 300 tusen euro. Posten är den första leasingavgiftsbetalningsposten för leasingavtalet i fråga och den avviker till sitt belopp från de övriga betalningarna. Posten ingår inte i leasingskulden eftersom den har betalats vid leasingavtalets inledningsdatum.

När leasingavtalet träffades kom man också överens om att leasegivaren deltar i Lihatuoite Ab:s flyttkostnader. Leasegivaren har förbundit sig att betala flyttkostnader till sammanlagt 125 tusen euro. Betalningen sker så att leasetagaren har rätt att fakturera leasegivaren för beloppet vid inledningsdatumet för leasingavtalet. Lihatuoite Ab fakturerade beloppet 1.7.2019.

Fråga:

Ska de faktorer som anges i uppgiften beaktas som en del av anskaffningsvärdet 1.7.2019 för Lihatuoite Ab:s nyttjanderätt till slakterilokalerna? Ta ställning till de faktorer som anges i tabellen i uppgiftens svarsbotten. Svara på frågan utifrån standarden IFRS 16.

Faktor	Faktorn beaktas som en del av anskaffningsvärdet 1.7.2019 (antingen som en ökning eller minskning av anskaffningsvärdet) Ja/nej	Motivering
Endast 5 års månatliga leasingavgifter diskonterade till nuvärde		
Månatliga leasingavgifter för 5 år samt månatliga leasingavgifter för optionen till förlängning på 5 år diskonterade till nuvärde		
Initiala direkta utgifter 50 tusen euro		
Nuvärdet av avsättningen för återställandet 250 tusen euro		
Leasegivarens andel av flyttkostnaderna 125 tusen euro		
Engångsbeloppet på 300 tusen euro som betalades vid inledningsdatumet för leasingavtalet		

4.2

Hybrid Ab lämnar information om segment enligt standarden IFRS 8 i sitt bokslut. Hybrid Ab har tre rörelsesegment för vilka information ska lämnas. Segmentindelningen baserar sig på produkter och tjänster.

Hybrid Ab:s rapportering till den högsta verkställande beslutsfattaren omfattar sex produkt- och tjänstegrupper. Grupperna är produktgrupp A, produktgrupp B, produktgrupp C, produktgrupp D, produktgrupp E och tjänst F.

Efter bedömningen av om förutsättningarna för sammanslagning av segment uppfylls har man kommit fram till tre rörelsesegment för vilka information ska lämnas: segmenten 1, 2 och 3 för vilka information ska lämnas. Produktgrupperna som ingår i segmenten samt deras intäkter, resultat och tillgångar presenteras i följande tabell:

Segment för vilket information ska lämnas	Produktgrupp/Tjänst	Segmentets intäkter tusen euro	Segmentets resultat tusen euro	Segmentets tillgångar tusen euro
Segment 1 för vilket information ska lämnas	A	96 945	3 805	11 265
	B	50 875	-2 905	7 099
Segment 2 för vilket information ska lämnas	C	68 249	1 978	5 097
Segment 3 för vilket information ska lämnas	D	56 851	3 730	11 461
	E	27 060	1 028	4 085
	F	23 452	1 423	5 352
	Sammanlagt	323 432	9 059	44 359

Produktgrupperna A, C, D och E samt tjänsten F har varit lönsamma på bruttoresultatnivå i flera år. Dessa produktgrupper har i genomsnitt haft ett bruttoresultat på 35–40 procent.

Produktgrupp B har haft lönsamhetsproblem på bruttoresultatnivå de senaste fem åren. Under den senaste femårsperioden har det realiserade bruttoresultatet i produktgrupp B varierat mellan 5–10 procent, vilket avviker väsentligt från bruttoresultatnivån i de övriga produktgrupperna. Enligt ledningens bedömning kommer bruttoresultatnivån i produktgrupp B inte att förbättras inom den förutsägbara framtiden.

Produktgrupperna:

Produktgrupp A: Försäljning av nya personbilar (bensindrivna bilar, dieseldrivna bilar, bilar med hybridmotor samt helt eldrivna bilar) till privatpersoner och företagskunder

Produktgrupp B: Försäljning av begagnade personbilar främst till privatpersoner. Dessutom även försäljning av äldre begagnade bilar till företagare som säljer begagnade bilar

Produktgrupp C: Försäljning av lastbilar främst till företagskunder

Produktgrupp D: Kunderna är privatpersoner eller företagskunder. Produktgrupp D innefattar serviceverkstadsverksamhet och reservdelsförsäljning.

Produktgrupp E: Kunderna är franchising-företagare. I produktgrupp E produceras olika kedjetjänster med anknytning till serviceverkstadsverksamhet. I tjänsterna ingår gemensamma anskaffningar och tjänster som gäller användningen och marknadsföringen av kedjans varumärken.

Tjänst F: Kunderna är privatpersoner eller företagskunder. Tjänsten F avser biluthyrning.

Frågor:

Vilka av Hybrid Ab:s segment överskrider de kvantitativa gränsvärden som ställts upp för separata rörelsesegment i standarden IFRS 8?

Har de rörelsesegment för vilka Hybrid Ab ska lämna information fastställts korrekt?